

LH-2005-36202 – RG-2006-652

INSTANS:	Hålogaland lagmannsrett – Dom
DATO:	2005-10-26
DOKNR/PUBLISERT:	LH-2005-36202 – RG-2006-652
STIKKORD:	Erstatningsrett. Erstatningskrav mot kommune. Skadeserstatningsloven § 2-1 .
SAMMENDRAG:	Erstatningskrav mot kommune etter brudd i kommunal vannledning. Entreprenør gravde hull i kommunal vannledning i forbindelse med at en huseier skulle oppføre en garasje i forlengelsen av sitt hus. Huset fikk vannskader. Kommunen ble dømt til å betale erstatning etter skadeserstatningsloven § 2-1 , fordi det uaktsomt ble gjort feil i forbindelse med kommunens påvisning av hvor vannledningen lå i grunnen. Uttalelser om rekkevidden av kommunens objektive ansvar etter vannressursloven § 47 for skader etter brudd på vannledninger, som var det prinsipale grunnlaget for kravet mot kommunen. Ankende part tilkjent saksomkostninger for tingretten men ikke for lagmannsretten, fordi den ankende part kunne lastes for at saken kom til behandling i lagmannsretten, jf. tvistemålsloven § 172 annet ledd.
SAKSGANG:	Lofoten tingrett – Hålogaland lagmannsrett LH-2005-36202.
PARTER:	Else Marie Haug (Advokat Rune N. Stiegler), Chang Leonard (Advokat Rune N. Stiegler) og Vesta Forsikring AS (Advokat Rune N. Stiegler) mot Vestvågøy kommune (Advokat Stein Hegdal) og Klp Skadeforsikring AS (Advokat Stein Hegdal).
FORFATTER:	Tingrettsdommer Carl Christian Collin-Hansen, kst. lagdommer Håvard K. Sandnes, lagdommer Inger Lyng.

Saken gjelder krav om erstatning etter vanninntrengning i bygning som følge av brudd på en kommunal vannledning.

Sommeren 2001 ble entreprenørfirmaet Alf Brekken & Sønner AS engasjert av Odd Hagen Pettersen for å utføre gravearbeider i Havnegata 3 i Vestvågøy kommune. Eiendommen eies av Hagen Pettersens ektefelle, Else Marie Haug. Hagen Pettersen eier firmaet Chang Leonard, som driver frisør- og solstudiovirksomhet i leide lokaler i en del av Haugs hus. Gravearbeidene skjedde i forbindelse med at det skulle bygges en garasje i forlengelsen av huset.

Den 3. juli 2001 innga entreprenøren og Hagen Pettersen gravemelding til Vestvågøy kommune. Ved kommunens behandling av gravemeldingen ble det bl.a. krysset av for at det var vannledninger på tomten. I rubrikken for « Vannverk » ble det 17. juli 2001 gitt følgende merknad fra kommunen:

« Ledninger skal påvises av uteavd. Kommunal Teknikk. Ansvar for utbedring av og utgifter som følge av eventuelle skader på kommunalt eller privat ledningsnett påhviler tiltakshaver/entreprenør. »

To personer i kommunens uteavdeling var på eiendommen og påviste vannledninger i grunnen 28. august 2001. Påvisningen skjedde ved at det ble markert med spraymaling på bakken. Verken huseieren eller entreprenøren var til stede under påvisningen. Gravearbeidene kom først i gang om ettermiddagen 8. november 2001. Tidligere samme dag foretok kommunen ny merking av vannledningene i området det skulle graves. Merkingen skjedde uten at entreprenøren var tilstede. Da Runar Brekken startet arbeidene om ettermiddagen, forårsaket han etter kort tid et rørbrudd i en vannledning med diameter 4 cm. Rørbruddet forårsaket ingen skade av betydning, og Brekken reparerte selv bruddet etter kort tid. Brekken mente at denne vannledningen ikke var merket, og kontaktet kommunen for ny påvisning av vannledninger. En medarbeider fra kommunen – Reidar Håheim, formann VA – påviste på nytt vannledninger 9. november; også da ved spraymaling på bakken.

Mandag 12. november overtok Alf Brekken gravearbeidene, etter at Runar Brekken hadde orientert om hvor vannledningene var påvist. Samme formiddag slo gravemaskingrabben hull på en hovedvannledning med omkrets 22 cm, og store mengder vann trengte deretter inn i huset til Haug.

Både Haug og firmaet Chang Leonard var forsikret i Vesta Forsikring AS, som etter fradrag for egenandel på 6.000 kroner for hver, utbetalte 570.465 kroner og 267.160 kroner i skadeoppgjør til henholdsvis Haug og Chang Leonard.

Vesta Forsikring AS, Else Marie Haug og Chang Leonard mente Vestvågøy kommune kunne holdes ansvarlig for at forsikringstilfellene inntrådte, og fremmet i stevning til Lofoten tingrett 25. februar 2004 krav mot kommunen og dens ansvarsforsikringselskap KLP Skadeforsikring AS om erstatning for utbetalt forsikring og for egenandelene. Vestvågøy kommune og KLP Skadeforsikring AS påsto seg frifunnet. Lofoten tingrett avsa 5. januar 2005 dom med følgende *slutning*:

1. *Vestvågøy kommune frifinnes.*
2. *KLP Skadeforsikring AS frifinnes.*
3. *Vesta Forsikring AS, Else Marie Haug, Chang Leonard v/ Odd Hagen Pettersen dømmes som solidarisk ansvarlige å betale kr 16.800,- til Vestvågøy kommune/KLP Skadeforsikring AS i sakens omkostninger innen to uker fra dommens forkynnelse, med tillegg av lovens rente fra forfall til betaling skjer.*

Etter at Vestvågøy kommune og KLP Skadeforsikring AS ble saksøkt, anla de søksmål mot Alf Brekken & Sønner AS med krav om regress for et beløp tilsvarende det Vesta Forsikring AS, Haug og Chang Leonard hadde fremmet krav om. Sakene ble forent til felles behandling, og Alf Brekken & Sønner AS ble i dom av samme dato frifunnet og tilkjent saksomkostninger for tingretten.

Vesta Forsikring AS, Else Marie Haug og Chang Leonard har anket dommen til Hålogaland lagmannsrett. Vestvågøy kommune og KLP Skadeforsikring AS har tatt til motmæle og påstått seg frifunnet. Ankeforhandling ble avholdt i Bodø 8. september 2005. Det ble avhørt fem vitner. Bevisførselen for øvrig fremgår av rettsboken.

Vesta Forsikring AS, Else Marie Haug og Chang Leonard har i hovedsak anført:

Kommunen er ansvarlig på objektivt grunnlag etter vannressursloven § 47 annet ledd bokstav d. En kommunes objektive ansvar for skader fra vannledninger som den eier, gjelder ikke for ethvert skadetilfelle. Der vannledninger springer lekk som følge av gravearbeider kommunen ikke er klar over, eller etter graving der kommunen på forhånd har foretatt en korrekt påvisning av vannledningens plassering, gjelder ikke det objektive ansvaret. Det objektive ansvaret kommer imidlertid til anvendelse i et tilfelle som dette, der skade skjer som følge av gravearbeider etter at kommunen har begått feil i forbindelse med påvisningen av vannledningen.

Vannskader som følge av rørledningsbrudd etter gravearbeider nær kommunens vannledninger representerer en stadig og typisk risiko som er ekstraordinær for den skaden rammer. Det skjer regelmessig graving nær kommunens vannledninger, og påvisning av vannledninger er en oppgave som kommunen har som eier av ledningsnettet. Risikoen for rørbrudd er således stadig når kommunen er unøyaktig i forbindelse med påvisning av rørledningenes plassering. At risikoen er stadig behøver ikke å medføre at det regelmessig skjer skader, men det er uansett slik at slike skader oppstår flere ganger i året. Vannledningsbrudd er en typisk skade når kommunen begår feil i forbindelse med påvisning av ledninger. Når kommunene begår feil ved påvisningen, oppstår det en ekstraordinær risiko for skadelidte. Det objektive ansvaret etter vannressursloven § 47 annet ledd bokstav d, omfatter også tilsyn med vannledningene, og feil påvisning må kunne anses som manglende tilsyn.

Subsidiært er kommunen ansvarlig etter skadeserstatningsloven § 2-1 på grunn av arbeidstakers uaktsomhet i forbindelse med påvisning av vannledningen som brast. Det gjelder ingen særlige erstatningsregler for kommunen, og aktsomhetsnormen kan ikke være strengere enn ellers. Feilen er ikke blitt begått i forbindelse med offentlig myndighetsutøvelse, men i forbindelse med kommunens servicevirksomhet. Vannledningen befant seg på et annet sted enn det som fremgår av kommunens kart over vannledningene. Den befant seg tre meter fra den plassen kommunen merket at ledningen skulle befinne seg. Kommunen tok ingen forbehold om at det var noen spesiell risiko for at ledningen befant seg noe annet sted enn der den var påvist. Kommunen har etter rørbruddet erkjent at påvisningen var feil; i

notater fra kommunen er det nevnt at rørledningen befant seg 1-3 meter fra der den ble påvist. Feilen må betegnes som uaktsom, all den tid avviket var så pass vesentlig og kommunen var klar over hvor det skulle graves.

Hagen Pettersen og entreprenøren meldte gravearbeidene på korrekt måte, og fikk tillatelse til å grave. Også det planlagte garasjebygget ble meldt og godkjent av kommunen, uten at kommunen reagerte på at det planlagte bygget ville ligge over vannledningen. Det faktum at byggesøknaden ble godkjent uten at det ble stilt spesielle vilkår knyttet til bygging over en hovedvannledning, viser at kommunen faktisk trodde at vannledningen lå et annet sted. Etter uhellet, og når kommunen ble klar over ledningens faktiske posisjon, ble det stilt en rekke vilkår for den videre byggingen. Kommunen satte da som vilkår at Hagen Pettersen enten ventet med å bygge til kommunen hadde gjennomført en allerede planlagt flytting av vannledningen, eller at han måtte bekoste en flytting av ledningen slik at den ble plassert minst tre meter fra garasjen, eller at vannledningen midlertidig ble lagt under garasjen på en slik måte at kommunen kunne ha mulighet til å foreta eventuelle reparasjoner. Dette er vilkår det er naturlig å stille, og som ville ha blitt stilt dersom kommunen hadde vært klar over hvor ledningen faktisk lå, da bygget ble godkjent.

Det er en klar årsakssammenheng mellom uaktsomheten ved påvisningen og det økonomiske tapet skaden har medført. Skaden var påregnelig.

Hvis det legges til grunn at entreprenøren utviste uaktsomhet i forbindelse med gravingen, vil kommunen uansett kunne holdes ansvarlig for sin uaktsomhet etter skadeserstatningsloven § 5-3 første ledd.

Ansvarsfraskrivelsen i gravemeldingen kommer ikke til anvendelse. Den omfatter etter sin ordlyd ikke disse skadene, bare ansvar for utbedring av og utgifter som følge av eventuelle skader på kommunalt ledningsnett. Uansett kan den verken innskrenke kommunens objektive ansvar eller dens culpaansvar. Det vises til *Viggo Hagstrøm* « Obligasjonsrett » pkt. 24.2.4.2. Ansvarsfraskrivelsen, som er standardisert og utformet av kommunen, må under enhver omstendighet sensureres etter avtaleloven § 36 .

Kommunens ansvar kan ikke reduseres som følge av medvirkning. Skadelidte har ikke medvirket, og det foreligger ikke grunnlag for å identifisere skadelidte og entreprenøren med hverandre.

Som kommunens ansvarsforsikrer hefter KLP Skadeforsikring AS solidarisk for kommunens ansvar.

Vesta Forsikring AS, Else Marie Haug og Chang Leonard la ned følgende påstand:

1. Vestvågøy kommune og KLP Forsikring dømmes in solidum til å betale Vesta Forsikring kr 837.625,- med tillegg av lovens rente fra forfall og frem til betaling skjer.
2. Vestvågøy kommune og KLP Forsikring dømmes in solidum til å betale Else Marie Haug kr 6.000,- med tillegg av lovens rente fra forfall og frem til betaling skjer.
3. Vestvågøy kommune og KLP Forsikring dømmes in solidum til å betale Chan Leonard v/ Odd Hagen Pettersen, kr 6.000,- med tillegg av lovens rente fra forfall og frem til betaling skjer.
4. Vesta Forsikring AS, Else Marie Haug og Chang Leonard, v/ Odd Hagen Pettersen, tilkjennes saksomkostninger med tillegg av lovens rente fra dommens forkynnelse til betaling skjer for tingretten og lagmannsretten.

Vestvågøy kommune og KLP Skadeforsikring AS har i hovedsak anført:

Det er ikke ført bevis for at det skjedde noen feil i forbindelse med påvisningen av vannledningene. Det at kommunen i notater etter hendelsen har beskrevet at påvisningen var feil, er ikke en erkjennelse av feilpåvisning, men en gjengivelse av entreprenørens beskrivelse av forholdene. Det var entreprenøren og huseier som hadde anledning til å sikre bevis etter uhellet. Dersom vannledningen lå opp mot tre meter unna stedet den var markert, ville kommunens merking ha vært synlig på bakken ved siden av gravegropen da uhellet skjedde. Fotografiene entreprenøren tok rett etter uhellet viser ikke spraymalingen som kommunens ansatte hadde markert med, og det er sannsynlig at disse er gravd bort. Bevistvilen må gå ut over ankende part, som var nærmest til å sikre bevis. Entreprenørens forklaring om at vannledningen var markert om lag to meter unna stedet det skulle graves, er gal. Vannledningen ville i så fall ha blitt markert på naboeiendommen.

Kommunens kart stemmer nokså godt med virkeligheten, og vannledningene ble markert på rett sted ved bruk av kart og oppmåling. Eventuell bruk av « ønskevist » – kopperledninger som gir utslag over

ledninger – har kun vært en supplerende metode for gjenfinning av ledningene.

Vannledningen ble markert på det stedet kartene viser at den skulle gå. Dette innebærer at den ble angitt å ligge under en meter yttersiden av den planlagte garasjen. Gropen som ble gravd var om lag en meter bredere enn det planlagte bygget, og vannledningen lå dermed i gravegropen.

Kommunen og ansvarsforsikringsselskapet må frifinnes fordi kommunen har påvist vannledningen på korrekt sted. Det er da verken grunnlag for objektivt eller subjektivt ansvar.

Subsidiært kan kommunen og ansvarsforsikringsselskapet ikke holdes ansvarlig for feilpåvisning på objektivt grunnlag. Vannressursloven § 47 er inntatt i loven av informasjonshensyn, og innebærer ingen utvidelse av det tidligere ulovfestede objektive ansvar for skader som følge av brudd på vannledninger.

Det objektive ansvaret for skade ved brudd på vannledninger, omfatter rørbrudd etter slitasje, trykkforandringer og andre hendelser som ikke henger sammen med en direkte skadevoldende handling. Det objektive ansvaret kan åpenbart ikke omfatte et tilfelle som dette, der en entreprenør engasjert av skadelidte graver hull på ledningen.

Vilkårene for objektivt ansvar er ikke oppfylt. Risikoen for skade som følge av feilpåvisning av kommunens vannledninger utgjør ingen stadig, typisk og ekstraordinær risiko. At det fra tid til annen skjer rørbrudd i forbindelse med gravearbeider er sikkert riktig, men rørbrudd etter feilpåvisninger utgjør ingen stadig risiko. Rørbrudd etter feilpåvisning er heller ingen typisk følge av virksomheten. Feilpåvisning utgjør ingen ekstraordinær risiko for huseier.

Skadelidte er uansett nærmes til å bære risikoen for skadene, idet gravingen skjedde i dennes interesse.

Atter subsidiært kan kommunen ikke holdes ansvarlig for ansattes uaktsomhet etter skadeserstatningsloven § 2-1. Det må legges til grunn en forholdsvis mild aktsomhetsnorm i forhold til utøvelsen av en kommunes servicevirksomhet, herunder påvisning av vannledninger. Påvisning av vannledninger er ingen form for myndighetsutøvelse, som er underlagt en strengere aktsomhetsnorm. Dersom det legges til grunn at det skjedde en feilpåvisning, er det uansett ikke grunnlag for å konstatere noen form for uaktsomhet fra kommunens medarbeidere. Påvisningen skjedde på bakgrunn av kommunens kartverk, uten at det er godtgjort noen klanderverdige forhold. Med den milde aktsomhetsnorm som må legges til grunn, foreligger det ikke noe vesentlig avvik fra det som kan forventes ved påvisning av vannledninger; skadelidte kunne ikke forvente en helt nøyaktig påvisning.

Et eventuelt ansvar – både objektivt og subjektivt – må uansett falle bort som følge av den ansvarsfraskrivelse som var inntatt i gravemeldingen. Ansvarsfraskrivelsen må tolkes slik at den omfatter både selve rørskadene og følgene av denne; vannskader. Kommunen har anledning til å fraskrive seg ansvaret gjennom en slik klausul, og den er ikke urimelig idet tiltakshaver/entreprenør oppfordres til ekstra overvåkenhet.

Et eventuelt ansvar må uansett falle bort – eller reduseres – som følge av skadelidtes medvirkning. Skadelidte må identifiseres med entreprenøren. Det var entreprenøren som var uforsiktig, og skadelidte – som engasjerte entreprenøren og som hadde interesse i at gravingen skjedde – må stilles som om han hadde gjort det samme selv. Det er rimelig å identifisere skadelidte og entreprenøren med hverandre i et tilfelle som dette.

Vestvågøy kommune og KLP Skadeforsikring AS nedla følgende påstand:

1. Vestvågøy kommune frifinnes.
2. KLP Skadeforsikring AS frifinnes.
3. De ankende parter dømmes til solidarisk å betale sakens omkostninger for tingretten og for lagmannsretten, med tillegg av lovens forsinkelsesrente fra 14 dager fra dommens forkynnelse til betaling skjer.

Lagmannsretten finner at anken må føre frem, og bemerker:

Vesta Forsikring AS omtales i det følgende hovedsakelig som Vesta, og KLP Skadeforsikring AS som KLP.

Spørsmålet om Vestvågøy kommune kan holdes ansvarlig på objektivt grunnlag, var det eneste grunnlaget som ble anført av Vesta for tingretten, og er det prinsipale grunnlaget anført av Vesta for lagmannsretten. Selv om spørsmålet ikke er avgjørende for det resultatet lagmannsretten har kommet til i sakens hovedspørsmål, vil lagmannsretten knytte noen korte bemerkninger til anførselen om at kommunen kan holdes ansvarlig på objektivt grunnlag. Dette gjøres dels fordi spørsmålet om objektivt ansvar har vært viet betydelig oppmerksomhet fra partene, og dels fordi spørsmålet kan ha betydning for saksomkostningsavgjørelsen, jf. nedenfor.

En kommunes objektive ansvar for skade fra kommunale vannledninger, er lovregulert i vannressursloven § 47 annet ledd, bokstav d. Lovfestingen skjedde av informasjonshensyn, og endrer ikke tidligere ulovfestet rettstilstand på området, jf. NOU 1994:12, pkt. 18.3.3 i.f. Slik lagmannsretten ser det kan det ikke være grunnlag for å statuere et objektivt ansvar for skader som oppstår som følge av at en kommune gjør feil i forbindelse med påvisning av vannledninger forut for gravearbeid. Kommunens objektive ansvar som eier av vannledninger må reserveres for skader som oppstår som følge av teknisk svikt, slitasje, trykkforandringer og andre skader som har tilknytning til faremomenter ved anleggets tilstand. Det vises til NOU 1994:12, pkt. 18.2.1, under bokstav d. Den virksomhet en kommune utøver i forbindelse med at noen ønsker å grave i nærheten av kommunens vannledninger, ved at kommunen påviser hvor vannledningen ligger nedgravet, representerer etter lagmannsrettens syn ingen stadig, typisk og ekstraordinær risiko. I denne sammenheng bemerkes at det ved all tjenesteyting – så vel i privat som i kommunal regi – foreligger en risiko for feil, og at risikoen svært ofte vil kunne føre til tap av betydning dersom den realiseres. Det må imidlertid utvises varsomhet med å statuere et objektivt ansvar, og særlig gjelder dette der feilen er av en slik art at det er naturlig å anse den forårsaket ved uaktsomhet hos tjenesteyteren.

Etter bevisførselen har lagmannsretten kommet til at kommunen kan holdes ansvarlig på subjektivt grunnlag.

Etter skadeserstatningsloven § 2-1 første ledd, jf. annet ledd, kan en kommune holdes ansvarlig for skade som voldes uaktsomt under arbeidstakers utføring av sitt arbeid, idet hensyn tas til om de krav skadelidte med rimelighet kan stille til virksomheten eller tjenesten, er tilsidesatt. Hvilken aktsomhetsnorm som skal legges til grunn ved vurderingen av det offentliges arbeidsgiveransvar, har vært gjenstand for betydelig oppmerksomhet i juridisk teori. Temaet har en rekke ganger vært behandlet av Høyesterett. Teoretikernes analyse av Høyesteretts praksis synes å bygge på et kasuistisk skille mellom på den ene side det offentliges service- og bistandsvirksomhet, hvor det med støtte i bl.a. «Tirannadommen» inntatt i Rt-1970-1154 og «Spanordommen» inntatt i Rt-1991-954 er antatt å gjelde en mildere aktsomhetsnorm, og på den annen side det offentliges ansvar ved kontroll- og myndighetsutøvelse, hvor det bl.a. med støtte i «Furunkulosedommen» inntatt i Rt-1992-453 er antatt å gjelde en strengere aktsomhetsnorm. Lagmannsretten legger til grunn at det neppe er grunnlag for å oppstille et skarpt skille, og at aktsomhetsnormen uansett må avgjøres konkret i den enkelte sak.

Lagmannsretten finner ikke grunn til å legge en spesielt mild aktsomhetsnorm til grunn for en kommunes påvisning av vannledninger forut for planlagte gravearbeider, til tross for at oppgaven kan karakteriseres som servicevirksomhet. Kommunen har sine vannledninger liggende i grunnen som tilhører andre, og grunneiers mulighet til å utnytte sin eiendom vil bero på kommunens system for gjenfinning av vannledningene. En grunneier som skal grave på sin tomt må derfor kunne forvente at kommunen med rimelig sikkerhet markerer ledningenes posisjon, og i hvert fall at påvisningen ikke vesentlig avviker fra de kart kommunen har over sine ledninger. Den som på vegne av kommunen påviser vannledningen vil ut fra oppdragets karakter måtte oppfatte at det skal graves i området, at skadepotensialet ved graving i nærheten av en vannledning tilsier nøyaktighet ved utføringen av oppdraget, og at den som skal grave tydelig gis beskjed om eventuelle usikkerhetsmomenter knyttet til påvisningen, slik at det kan tas forholdsregler.

Innledningsvis vil lagmannsretten bemerke at bevisførselen i saken har vært av begrenset omfang og kvalitet. Det er vist til en rekke kart av ulik kvalitet og type, men ingen av partene har fremlagt kart som entydig og klart avgrenset viser hvilket område som ble gravd opp, sammenholdt med plasseringen av den kommunale vannledningen som ble slått i stykker i forbindelse med gravearbeidene. Det er heller ikke fremlagt noen kart som viser om vannledningen faktisk ligger et annet sted enn det som fremgår av de kart over vannledningene som kommunen benyttet som grunnlag for markeringene i terrenget. Partene er ikke

enige om den aktuelle vannledningen faktisk er plassert slik kommunens egne kart viser, eller om plasseringen i større eller mindre grad avviker fra disse kartene. Dette er et faktisk spørsmål som det burde ha vært fullt mulig å klargjøre i løpet av de årene som har gått siden rørbruddet. Kommunen har dessuten ikke ført Reidar Håheim, formann VA, som faktisk påviste vannledningen fredag 9. november 2001, som vitne. Kommunen varslet riktignok at Håheim ville vitne, men frafalt denne vitneførselen under ankeforhandlingen fordi Håheim var på reise. Han var ikke stevnet.

Lagmannsretten finner det sannsynliggjort at Reidar Håheim foretok en feilaktig påvisning, da han den 9. november 2001 ble tilkalt til graveplassen for på nytt å markere vannledningen. Dette bygger i første rekke på vitneforklaringen til Runar Brekken som var tilstede da vannledningen ble merket 9. november 2001, og på forklaringen til Alf Brekken som sto for gravingen da rørbruddet skjedde. De har begge forklart at vannledningen var markert i klar avstand fra området der gravingen skulle skje, og faktisk skjedde. Det legges til grunn at Runar og Alf Brekken begge har betydelig erfaring med gravearbeider inntil vannledninger og andre installasjoner i grunnen. Det har formodningen mot seg at noen av dem ville gått i gang med gravearbeidet uten å ta noen forholdsregler, dersom de var blitt gjort oppmerksom på at vannledningen faktisk befant seg langt inne på det arealet som skulle graves. Det at Runar Brekken ved to anledninger ba om ny påvisning av vannledningene, viser at han var svært oppmerksom på farene forbundet med å grave i nærheten av vannledninger.

Etter bevisførselen legger lagmannsretten til grunn at vannledningen ble påvist å ligge utenfor det området det skulle graves på. Samtidig legges det til grunn at kommunens kart over vannledningene er forholdsvis nøyaktige. De kart som ble gjennomgått under bevisførselen for lagmannsretten, viser at den aktuelle vannledningen ligger nedgrav i det området der tilbygget skulle bygges. Det legges til grunn at tilbygget som det ble gravd ut for, skulle ha en grunnflate på om lag 56 m², at det skulle ligge i forlengelsen av hele husets vegg mot nordvest, at det skulle være tilnærmet kvadratisk, og at det således måtte graves ut et område noe større enn 7,5 X 7,5 meter i forlengelsen av huset. Kommunens kart, herunder « ledningskart » i målestokk 1:500 inntatt i utdraget s. 2, og målebrevkartet inntatt i utdraget s. 7, viser at et slikt tilbygg klart ville komme i konflikt med den aktuelle vannledningen. Det var da også tilfellet. Lagmannsretten legger således til grunn at Håheims påvisning avviker klart fra kommunens eget kartverk. Hvorvidt dette skyldes at Håheim har feiltolket kartene eller at han – som vitnet Runar Brekken forklarte – hovedsakelig baserte sin påvisning på bruk av « ønskekvist », finner lagmannsretten ikke grunn til å ta stilling til. Kartene viser at vannledningen klart ligger innenfor det aktuelle graveområdet, og lagmannsretten legger til grunn at Håheim har opptrådt uaktsomt når han påviste vannledningen utenfor graveområdet.

Vitnene Runar og Alf Brekkens forklaring om at Håheim påviste vannledningene utenfor det aktuelle graveområdet, støttes også av den øvrige bevisførselen i saken. Det vises bl.a. til en rapport Håheim skrev dagen etter vannlekkasjen, der det bl.a. heter:

« Ledningen ble påvist tidligere av kommunens folk. (RH/RL) Det ble da gitt beskjed om hva slags ledning som lå der, og at det ikke var tilrådelig å starte noe gravning inntil ledningen, før at ARD/OR var kontaktet. »

Håheims egen beskrivelse dagen etter uhellet, støtter at han ved påvisningen ikke la til grunn at vannledningen klart lå innenfor det området som skulle graves ut. Hans beskjed om at det ikke var « tilrådelig » å grave « inntil » ledningen, tyder tvert imot på at han har oppfattet det slik at vannledningen lå utenfor – men i nærheten av – området der det skulle graves. Det legges til grunn at Håheim ville tatt initiativ til å forby gravingen – og ikke bare uttalt seg om hva som var tilrådelig – dersom han i forbindelse med påvisningen hadde sammenholdt kartene med byggesøknaden og meldingen om hvor det skulle graves. At dette ikke ble gjort viser at Håheim – enten fordi han har feiltolket kartene eller fordi han har benyttet en uhensiktsmessig metode for gjenfinning av den nedgravde vannledningen – har lagt til grunn at vannledningen lå lenger nord enn det som var tilfellet. I forbindelse med at Håheim for annen gang ble tilkalt for å påvise ledninger, etter at en mindre vannledning – som entreprenøren hevdet ikke var påvist – var brutt, må det stille større krav til nøyaktighet.

Lagmannsretten finner etter dette at Vestvågøy kommune kan holdes ansvarlig etter skadeserstatningsloven § 2-1 første ledd, jf. annet ledd.

Vestvågøy kommune har anført at ansvaret må falle bort som følge av passusen inntatt i tilknytning til

gravemeldingens rubrikk for « Vannverk », sitert innledningvis. Det er lagmannsretten uenig i. Passusen kan ikke forstås som noen ansvarsfraskrivelse for det tilfellet at kommunen uaktsomt har gjort feil i forbindelse med påvisning av sine vannledninger. Derimot må passusen forstås som en informasjon om at den som skader ledningsnettets etter en *korrekt* påvisning fra kommunens side, har ansvaret for utbedring av, og utgifter som følge av, skader den påfører ledningsnettets.

Det følger av det som er beskrevet foran at lagmannsretten ikke er enig med Vestvågøy kommune i at skaden skyltes entreprenørens uforsiktighet. Det er således ikke grunnlag for å drøfte om kommunens ansvar helt eller delvis må bortfalle som følge av skadelidtes medvirkning, herunder om de skadelidte må identifiseres med entreprenøren slik kommunen har hevdet.

Ankemotpartene har ikke gjort gjeldende noen innsigelser mot størrelsen på det økonomiske tap som er krevet fra de ankende parter side.

Det er ikke gjort gjeldende at kommunens erstatningsansvar ikke omfattes av ansvarsforsikringen tegnet i KLP Skadeforsikring AS, ei heller at forsikringsselskapets ansvar er begrenset på noen måte, for eksempel ved at det ikke svarer for sikredes egenandel. Kommunen og ansvarsforsikringsselskapet må da fullt ut hefte solidarisk for de ankende parter økonomiske tap.

Saksomkostninger

Anken har ført frem, og ankemotparten skal i utgangspunktet tilkjennes saksomkostninger både for tingretten og lagmannsretten, jf. tvistemålsloven § 180 annet ledd, jf. § 172 første ledd. Saken er imidlertid vunnet på et grunnlag som ikke var anført for tingretten, men som først ble fremmet i ankeerklæringen. Lagmannsretten legger derfor til grunn at de ankende parter må lastes for at saken kom til behandling i lagmannsretten. Lagmannsretten finner etter dette at de ankende parter bør tilkjennes saksomkostninger for tingretten, men ikke for lagmannsretten der hver av partene bør betale egne omkostninger, jf. tvistemålsloven § 180 annet ledd, jf. § 172 annet ledd, tredje unntaksalternativ. Det vises i denne sammenheng til Rt-1992-725 .

De ankende parter prosessfullmektig for tingretten leverte en omkostningsoppgave på totalt 46.329 kroner, hvorav 25.000 kroner utgjorde salær, 6.760 kroner i rettsgebyr, og 14.569 andre utgifter. Omkostningene anses nødvendig for å få saken betryggende utført, jf. tvistemålsloven § 176 første ledd, og omkostningsoppgaven legges til grunn. Det er i omkostningsoppgaven opplyst at det ikke er beregnet merverdiavgift på salæret, idet forsikringsselskap er fritatt for merverdiavgiftreglene. Det legges til grunn at de øvrige ankende parter ikke er blitt belastet med saksomkostninger, og at det således er riktig å beregne omkostningene uten merverdiavgift.

Dommen er enstemmig.

Domsslutning:

- 1. Vestvågøy kommune og KLP Skadeforsikring AS dømmes en for begge og begge for en til å betale Vesta Forsikring AS 837.625 kroner.*
- 2. Vestvågøy kommune og KLP Skadeforsikring AS dømmes en for begge og begge for en til å betale Else Marie Haug 6.000 kroner.*
- 3. Vestvågøy kommune og KLP Skadeforsikring AS dømmes en for begge og begge for en til å betale Chang Leonard v/ Odd Hagen Pettersen 6.000 kroner.*
- 4. I saksomkostninger for tingretten betaler Vestvågøy kommune og KLP Skadeforsikring en for begge og begge for en til Vesta Forsikring AS, Else Marie Haug og Chang Leonard v/ Odd Hagen Pettersen 46.329 kroner. Partene bærer egne omkostninger for lagmannsretten.*
- 5. Oppfyllelsesfristen under punkt 1 – 4 er to uker fra dommens forkynnelse. Til alle beløpene tillegges den alminnelig forsinkelsesrente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra utløpet av oppfyllelsesfristen til betaling skjer.*